

ACȚIUNILE ARMATEI ROMÂNE DESFĂȘURATE ÎMPOTRIVA TRUPELOR HITLERISTE PE TERITORIUL JUDEȚULUI DÎMBOVIȚA ÎN PERIOADA INSURECȚIEI DIN AUGUST 1944

Col. IOAN SORESCU

Implinirea la 9 mai, a 32 de ani de la victoria asupra Germaniei hitleriste, reprezintă un moment care ne oferă prilejul a sublinia încă o dată contribuția adusă de poporul român alături de celelalte forțe antihitleriste la înfrângerea fascismului.

„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 — subliniază programul P.C.R. — marchează un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominația Germaniei naziste și trecerii la realizarea unor profunde transformări sociale revoluționare în România”.¹

Alăturarea României la coaliția antihitleristă a avut urmări adînci nu numai pe plan intern, ci și pe plan extern, sub raport militar-strategic, economic, politic și moral. Analiza condițiilor din vara anului 1944, cînd poporul român a înfăptuit, sub conducerea P.C.R., insurecția națională armată, antifascistă și antiimperialistă, scoate pregnant în evidență rolul acestui eveniment în cadrul luptei generale antifasciste a popoarelor, contribuția poporului român la cauza comună a libertății și păcii în lume.

În ajunul evenimentelor din august 1944 din țara noastră, deși Germania hitleristă primise lovituri grele și pierduse inițiativa strategică, comandamentul german dispunea încă de un teritoriu relativ întins, de forțe armate însumînd milioane de oameni, de resurse și potențe mari pentru producția de armament și tehnică militară. Fascismul german reprezenta încă un dușman puternic, pentru a cărui înfrîngere definitivă era necesară o luptă încordată din partea Națiunilor Unite.

Documente ale vremii arată că România a făcut o cotitură hotărîtă radicală „în clipa cînd ~~se~~ se precizase clar înfrîngerea Germaniei”, „în zilele cînd nu era evident de partea cui va înclina balanța victoriei”, cînd „nu era precizată cu claritate înfrîngerea inamicului”.²

La Conferința de pace de la Paris, reprezentantul Uniunii Soviete-

1) Programul Partidului Comunist Român, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Editura politică 1975, p. 50.

2) România în războiul antihitlerist 23 August 1944 — 9 Mai 1945, Editura militară, 1966, p. 142.

tice A. I. Vișinschi a arătat că : „La 23 august 1944, cînd nu erau încă evidente perspectivele desfășurării viitoare a evenimentelor militare și cînd soarta Germaniei era departe de a fi clară, politica externă a României a luat o întorsătură hotărîtoare. România a încetat complet operațiunile militare împotriva Uniunii Sovietice pe toate teatrele de război, a ieșit din războiul împotriva Națiunilor Unite, a rupt legăturile cu Germania și sateliții ei, a intrat în război de partea Națiunilor Unite, împotriva Germaniei și Ungariei”.³

Rolul hotărîtor al evenimentelor din România în prăbușirea pozițiilor strategice ale Wehrmachtului în Balcani, consecințele aduse pe plan militar-politic Germaniei hitleriste de insurecția din țara noastră sînt comentate în numeroase documente germane și recunoscute și de căpeteniile militare ale celui de-al III-lea Reich. Raportul mareșalului Keitel și al generalului Guderian, adresat lui Hitler în zilele lui august 1944 după înfăptuirea insurecției în România, consemnează că una din urmările acestui act va fi „pierderea teritoriului nu numai al României”, ci și al Bulgariei, Iugoslaviei și Greciei, punînd în pericol toată armata germană din Balcani“. Buletinul informativ al comandamentului german, din 15 octombrie 1944, consemna că una din cauzele principale ale retragerii din bazinul răsăritean al Mediteranei fusese acțiunea României, care crease „o amenințare pentru spatele pozițiilor germane din Balcani“. Datorită acestui fapt — se arăta în continuare — noi sîntem nevoiți să evacuăm trupele germane din Grecia de sud.

Situația creată pentru trupele hitleriste din Balcani este consemnată și în declarațiile generalului hitlerist Alex. von Löhr, fost comandant al Grupului de armate german „E“ care acționa în Grecia, Albina și Croația, declarații făcute în fața organelor de anchetă iugoslave după capitulare. El arăta printre altele că atunci cînd România a răsturnat jugul fascist, Grupul de armate „E“ s-a văzut în pericol și s-a pus acut problema evacuării Germaniei. Grupul de armate „E“ a început retragerea de pe insule, din Grecia și din Albania cu un efectiv de 350.000 de oameni și 10.000 de mașini de diferite tipuri”.⁴

Scurtele comentarii și sublinieri prezentate, din documente ale vremii, reliefează semnificația istorică deosebită a insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste. Intrarea României cu întregul său potențial de luptă, militar și economic, în războiul dus împotriva Germaniei hitleriste a determinat brusca deplasare a raportului de forțe, în special pe frontul de sud-est, în favoarea Națiunilor Unite.

În acele zile fierbinți ale lui august 1944, care marchează începutul participării României la războiul antihitlerist, la chemarea P.C.R. întreaga armată română a întors armele împotriva trupelor fasciste, declanșînd puternice acțiuni militare împreună cu formațiile de luptă pa-

3) „Scnteia” din 16 august 1946.

4) Anale de istorie, nr. 6/1966, p. 90-92.

patriotice pe întregul teritoriu al patriei. În ansamblul acțiunilor din zilele insurecției se înscriu și luptele desfășurate de unitățile armatei române ce se aflau dislocate pe teritoriul județului Dîmbovița.

Conform planului militar al insurecției conducerea trupelor române care au participat la dezarmarea și capturarea trupelor hitleriste din regiunea petroliferă a județelor Dîmbovița și Prahova a revenit comandantului Corpului 5 teritorial — comandant general C. Vasiliu-Rășcanu.

În acest scop comandamentul Corpului 5 teritorial, în afara unităților sale organice, pentru îndeplinirea misiunii primite i-au mai fost subordonate : Detașamentul 18 pază, Brigada 5 A.A. ; Școala ofițeri de cavalerie — Tîrgoviște, Școala ofițeri rezervă nr. 1 ; Școala subofițeri jandarmi ; permanența Diviziei a 5-a infanterie cu 2 companii recrutate din R. 9 infanterie ; 2 batalioane ale D. 1 V.M. ; 1 batalion din R. 3 V. Moto ; 2 companii de R. care de luptă ; Grupul specialități moto. În total — efectivul trupelor române era de 12.000 oameni.

Pe teritoriul județului Dîmbovița trupele hitleriste erau concentrate în special în zona petroliferă Moreni — Ghirdoveni — Gura Ocniței, în zona Boteni — Titu și zona Găești — Petrești. În aceste zone, de fapt, s-au desfășurat în perioada insurecției, principalele acțiuni ale armatei române pe teritoriul județului Dîmbovița pentru dezarmarea și capturarea forțelor hitleriste.

În zona Moreni, trupele germane cu un efectiv de 1.200 oameni dețineau punctele de teren dominante. Pe dealurile de la Pleașa, Tuicani, Singeriș și Ghirdoveni bateriile antiaeriene germane erau fortificate, avînd adăposturi betonate și tranșee circulare construite cu mult timp înainte. Ele reprezentau puternice puncte de apărare și observare pentru inamic.

Încă din seara zilei de 23 August la vestea dobîndirii guvernului antonescian și întoarcerii armelor împotriva trupelor hitleriste, muncitorii din Moreni, mobilizați de comuniști, primind arme de la unitățile militare române din zonă, s-au constituit în formațiuni de luptă patriotice și au luat asupra lor apărarea întreprinderilor. Totodată, ei au luat măsuri ca pe timpul acțiunilor militare să fie asigurată aprovizionarea populației cu energie electrică, apă și alimente⁵.

La 24 august 1944, ostașii români din subunitățile : Regimentului 22 infanterie — instrucție, din Regimentul 3 vînători moto — instrucție, din Regimentul 10 roșiori și batalionul de marș al Regimentului 2 vînători de gardă, împreună cu muncitorii înarmați au trecut la atac asupra trupelor hitleriste de pe înălțimile orașului Moreni⁶. Muncitorii au tăiat firele telefonice ce făceau legătura între pozițiile inamicului lipsindu-l de posibilitatea coordonării acțiunilor militare din zonă și a tirului bateriilor de artilerie antieriană. Grupuri de muncitori înarmați au ba-

5) Anale de istorie nr. 4/1962, p. 34-36.

6) România în războiul antihitlerist, Editura militară, 1966, p. 94.

2. Bibliotheca V.

rat principalele puncte de trecere în zonă, cu scopul de a interzice pătrunderea hitleriștilor în schele.

Călăuzite de localnici care cunoșteau terenul, subunitățile armatei române au reușit să-și creeze un dispozitiv de luptă favorabil, încolțind dușmanul din mai multe părți. Hitleriștilor li s-a cerut să capituleze, însă, aceștia bazându-se pe armamentul și forța numerică de care dispuneau au refuzat, rezistind cu înversunare.

În zilele de 25—26 august, trupele române ce acționau în zona Pleașa lovind puternicele fortificații hitleriste din două direcții au reușit să zdrobească rezistența inamicului. Parte din hitleriștii ce au scăpat s-au retras în zona Sîngeris unde se retrăseseră și subunitățile hitleriste de la Ghirdoveni. La Sîngeris prin lupte grele inamicul urmărea să-și mențină pozițiile și să-și creeze apoi condiții pentru retragerea spre munți prin pădurile de la nord de Moreni.

Dirzenia luptătorilor români care au declanșat puternice atacuri, la 26 august spre seară, prin lupte grele a înfrînt rezistența hitleriștilor și din zona Sîngeris. În aceste lupte, alături de alți luptători români, a murit eroic sublocotenentul Ștefan Obreja din Regimentul 3 vînători moto. Tinărul ofițer, în calitate de comandant al unui pluton de mitraliere, după ce la 26 august a scos din luptă o baterie de artilerie a.a. hitleristă de pe dealul Pleașa, în timp ce se afla în fruntea plutonului său acționînd împotriva trupelor hitleriste de la Sîngeris a fost răpus de un proiectil vrăjmaș.

În cele trei zile de lupte îndirjite, forțele insurecționale au nimicit gruparea hitleristă din zona Moreni, luînd peste 700 de prizonieri⁷, iar pe cîmpul de luptă inamicul lăsînd peste 100 de morți⁸.

Referindu-se la luptele care au avut loc pentru lichidarea rezistențelor germane din zona Moreni, primăria din localitate raporta la 29 august 1944, prefecturii Prahova că „populația civilă, premilitarii și autoritatea administrativă au fost la datorie, conlucrînd la reușita rapidă a acțiunii”⁹.

Subunitățile hitleriste care încercau să se retragă pe Valea Cricovului au fost interceptate la Urseiu de către militarii unui escadron din Regimentul 10 Roșiori și elevii unui escadron din Școala de ofițeri de cavalerie Tirgoviște, care la 26 august au dezarmat și capturat peste 160 de militari hitleriști¹⁰.

Tot pe raza județului Dimbovița, la Sura Ocnitei, subunitățile române din Regimentele 3 Vînători moto, 22 infanterie-instrucție și 1 care de luptă, prin lupte duse cu formațiuni hitleriste din Divizia 54 SS,

7) Cronica participării Armatei Române la războiul antihitlerist, Ed. militară 1971, p. 39.

8) Arhiva I.S.I.S.P., dosar nr. 113, fila 117.

9) Cronica participării Armatei Române la războiul antihitlerist, Ed. militară, 1971, p. 50.

10) Ibidem, p. 44.

comandată de generalul Hoffmayer, au reușit să zdrobească rezistența acestora și să ia 355 de prizonieri, printre care și pe generalul SS amărit mai sus¹¹.

De asemenea, în zona Găești, trupele române au silit să capituleze o coloană germană compusă din 1000 ostași și 70 de mașini¹², iar la Petrești, Vulcana, Bezdead, Buciumeni au fost făcuți prizonieri 275 de ostași hitleriști.

Minunate fapte de eroism și vitejie au înscris în zilele insurecției pe teritoriul județului Dimbovița, aviatorii și personalul tehnic al Florei 3 vânătoare aflați pe aerodromul de la Boteni¹³.

În zona Boteni — Braniștea — Petrești se aflau dislocate numeroase avioane, unele de transport, aparținând societății civile L.A.R.E.S., iar altele militare de vânătoare, tip Messerschmidt-109. Tot în această zonă se găseau nodul de transmisiuni al statului major al aerului și o serie de depozite ce deserveau unitățile de aviație din jurul Bucureștiului.

Apreciind importanța obiectivelor din această zonă, statul major al aerului a luat măsura, încă din noaptea de 23 spre 24 august, de a întări efectivele de la Boteni cu un pluton de parașutiști, căruii îi reveneau misiunea de a împiedica decolarea sau interzicerea avioanelor germane pe aerodrom. În condițiile declanșării insurecției de către forțele române, pentru a-și asigura baze să folosească aviația, hitleriștii au vizat și ocuparea aerodromului de la Boteni.

Pentru a se preîntâmpina un atac hitlerist asupra aerodromului, încă din noaptea de 23 spre 24 august, personalul Grupului 7 vânători — după ce a arestat echipele de specialiști germani care lucrau la avioanele de tip Messerschmidt-109 sosite din Germania a trecut la organizarea apărării terestre și aeriene a aerodromului.

În ziua de 24 august la orele 14,30 după trecerea deasupra aerodromului a unor avioane de recunoaștere hitleriste, și-au făcut apariția siluetele masive a 7 avioane de transport „Junkers-52”, însoțite de 3 avioane de vânătoare, cu intenția vădită de a debarca trupe și a pune stăpânire pe aerodrom.

Luptătorii români aflați pe aerodrom au deschis focul asupra avioanelor inamice. Cu tot focul intens al apărătorilor noștri, unul din avioanele de transport inamice, protejat de cele trei avioane de vânătoare, a reușit să aterizeze. Hitleriștii debarcați s-au desfășurat în trăgători și au deschis focul asupra cuiburilor de arme automate din dispozitivul aviatorilor români. În timp ce lupta era în toi, un alt avion de transport inamic a reușit să aterizeze. Un al treilea avion fiind lovit în motorul stâng și incendiat, a fost silit să aterizeze la aproximativ 1 km de aerodrom. Desantul și membrii echipajului au fost capturați de un batalion

11) Arhiva M. Ap. N., M. St. M., dosar nr. 457/661, filele 108, 109.

12) Arhiva M. Ap. N., M. St. M., dosar nr. 457/62, fila 42.

13) Vezi „Aripi românești”, Editura militară, 1966, p. 129.

mecanizat care sosise în zonă. Celelalte avioane de transport inamice văzînd reacția puternică a militarilor români au renunțat să mai aterizeze. Intre hitleriștii care reușise să desanteze și aviatorii români s-a început o puternică luptă.

În acele clipe de mare încordare, cînd rezultatul luptei era greu de întrevăzut, căpitanul aviator Lucian Toma și locotenentul aviator Constantin Rozariu au hotărît să se strecoare pînă la avioanele noastre aflate la liziera pădurii, au decolat și au atacat din aer pe hitleriști.

După trei ore de luptă, printr-o încordare supremă a tuturor forțelor, aerodromul Boteni a fost salvat. Inamicul a pierdut peste 100 de oameni, morți, răniți și prizonieri, 3 avioane de transport distruse, numeroase mitraliere, muniție și echipament aeronautic.

Hitleriștii văzînd că încercările de debarcare a desantului pe aerodromul de la Boteni nu au reușit, au ales un alt raion de debarcare situat între Braniște și Boteni¹⁴. Trei avioane de transport „Junkers-52” protejate de avioane de vînătoare, au debarcat în acea zonă un detașament aeropurtat care s-a îndreptat imediat spre Boteni căutînd să pună stăpînire pe aerodrom. Dar intervenția promptă a apărătorilor de la Boteni a făcut ca întregul detașament să fie lichidat, parte din efectiv fiind nimicit, iar parte capturat chiar în seara aceleiași zile.

Faptul că au fost lichidate într-un timp așa de scurt cele cîteva detașamente germane debarcate, specializate în ocuparea aerodromurilor, s-a datorat inițiativei, eroismului, curajului și devotamentului întregului personal aflat pe aerodrom (piloți, radiotelegrafiști, mecanici, personalul civil al societății L.A.R.E.S. etc.) și a subunităților de parașutiști.

Pentru a menține și consolida victoria obținută, întregul efectiv aflat pe aerodrom, folosind experiența dobîndită încă din prima zi de luptă, a trecut la reorganizarea dispozitivului de apărare și la completarea dotării utilizînd armamentul și muniția capturate de la hitleriști. În același timp piloții au luat măsuri pentru pregătirea avioanelor în vederea sprijinirii din aer a luptei duse la sol.

Măsurile luate s-au dovedit oportune. În zilele de 25 și 26 august, formații de avioane de vînătoare inamice au atacat în numeroase rînduri aerodromul Boteni. Apărătorii noștri au fost însă la datorie.

Piloții Grupului 7 vînătoare au dat adevărate pilde de eroism și măiestrie militară angajînd o luptă aprigă atît cu aviația de vînătoare, cît și cu avioanele de transport inamice care aduceau noi trupe. În luptele aeriene piloții români au lovit un avion hitlerist „Gigant” care a fost silit să aterizeze forțat lingă satul Boteni. Cu această ocazie a fost capturat un număr de peste 70 hitleriști. Un alt avion german, care a fost lovit de aviatorii români a căzut în apropierea satului Golești.

Ziua de 27 august 1944 a adus Grupului 7 vînătoare una din cele mai frumoase victorii. În acea zi, hitleriștii au făcut noi încercări de

¹⁴) Arhiva M. Ap. N., M. St. M., dosarul nr. 686/192, p. 526.

a aduse trupe pe calea aerului pentru a întări cele câteva centre de rezistență germane, încă nelichidate, din împrejurimile orașului București. Zburătorii români din Grupul 7 vînătoare au interceptat formațiile de avioane „Gigant” însoțite de avioane de vînătoare, care se deplasau pe traseul Pitești — Tîrgoviște — București. Cu ocazia acestor lupte aeriene au fost incendiate două avioane de transport hitleriste. Celelalte avioane hitleriste au fost obligate să se reîntoarcă spre baza de unde veniseră. Cu această victorie luptele de la Boteni au luat sfîrșit.

Prin zădărnicierea încercărilor făcute de inamic de a pune stăpînire pe aerodromul Boteni, s-au putut salva în primul rînd avioanele de vînătoare ce se aflau pe aerodrom, precum și parcul de avioane de transport al Societății L.A.R.E.S. De asemenea, aerodromul Boteni a putut fi folosit în bune condiții pentru apărarea orașului București, împotriva atacurilor aeriene hitleriste.

Acțiunile desfășurate de unitățile armatei române și ale formațiilor de luptă patriotice, pe teritoriul județului Dîmbovița, în august 1944, se înscriu în lupta generală a întregului nostru popor, care sub conducerea Partidului Comunist Român, a eliberat țara de sub dominația fascistă și a participat apoi pe teritoriul Ungariei și Cehoslovaciei pînă la victoria finală asupra Germaniei hitleriste.

Războiul împotriva Germaniei hitleriste în care România a intrat la 23 august 1944 s-a contopit cu lupta celorlalte țări și popoare împotriva unui dușman de moarte al civilizației și progresului umanității. Poporul român și-a pus toate resursele umane și materiale în slujba cauzei nobile a luptei pentru nimicirea hitlerismului, pînă la victoria finală asupra Germaniei hitleriste.

Aportul României la înfrîngerea nazismului s-a bucurat de o bine-meritată apreciere în opinia publică internațională.

În acest sens, *postul de radio Moscova*, într-o emisiune *din 24 august 1945*, arăta că „...popoarele iubitoare de libertate recunosc aportul adus de noua Românie democratică cauzei comune a Națiunilor Unite”. *Postul de radio New York* relatează la 23 august 1945 că prin hotărîrea sa de la 23 August 1944, România „...a scurtat timpul ostilităților și a adus o contribuție de preț la victoria militară împotriva Germaniei hitleriste”. *Radio Londra* sublinia că „Acțiunea românilor a dus la scurtarea războiului și a salvat viața a mii de soldați aliați”. *Radio Paris* în emisiunea din 13 ianuarie 1946 evidențiază următoarele : „Franța socotește că România a adus prin contribuția ei o scurtare a războiului cu cel puțin 6 luni”.

Prin eroismul și contribuția adusă la războiul antifascist, la înfrîngerea Germaniei naziste, poporul român și-a probat prin fapte de arme prietenia cu Armata Roșie, dorința de colaborare cu Uniunea Sovietică, aspirația de a dezvolta relații cu toate popoarele lumii.

Apreciind eroismul armatei române în războiul antihitlerist, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU subliniază : „Putem spune că în această luptă armata noastră s-a legat pe veci cu socialismul, cu comunismul”¹⁵.

15) Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, vol. 3
Editura politică, București, 1969, p. 360.